

Regelverk for legfolks bruk av hjertestarter

Utarbeidet av

- Norsk Resuscitasjonsrad (NRR) (www.nrr.org og <http://nrr.org/hjertestarter-info>)
- Norsk Førstehjelpsrad (NFG) (www.norskforstehjelpsrad.no)

Nær 100 ganger så mange mennesker rammes av plutselig hjertestans sammenlignet med antallet som hvert år omkommer i brann i Norge. Innsats de første minuttene mens ambulansen er på vei kan være avgjørende. Mange virksomheter ønsker derfor å etablere lokal beredskap for hjertestans på lik linje med brannvern.

Instruktører, private og offentlige virksomheter lurer ofte på hvilke regler som gjelder for anskaffelse og bruk av hjertestartere.

Hovedregelen er at enhver, også uten opplæring, bør starte hjerte-lungeredning (HLR) og bruke en hjertestarter når det er nødvendig for å redde liv. Moderne hjertestartere er svært sikre i bruk, både for pasient og bruker.

Opplæring vil likevel gjøre førstehjelpen bedre i stand til å gi god HLR og bidra til raskere bruk av hjertestarteren. Dette kan være avgjørende for å redde liv.

Derfor anbefaler Norsk Resuscitasjonsrad og Norsk Førstehjelpsrad at alle i Norge fra og med 12-års alder lærer HLR og å bruke en hjertestarter. I dag er dette en del av alminnelig førstehjelpskunnskap. Det handler også om å bygge holdninger og et samfunn hvor vi bryr oss om hverandre.

Anbefalinger på grunnlag av gjeldende regelverk

Viktig: Manglende opplæring er **ikke** til hinder for at enhver bør starte HLR og bruke en hjertestarter for å redde liv. Samtidig bør det etableres rask kontakt med 1-1-3 som kan sende ut ambulanse og veilede i HLR og bruk av hjertestarteren over telefonen.

Private og offentlige virksomheter som anskaffer hjertestarter skal i hht forskrift om håndtering av medisinsk utstyr (se nedenfor) likevel gi systematisk og dokumentert opplæring for planlagt bruk av hjertestarter. NRR og Førstehjelpsradet anbefaler at minst fem personer med nær fysisk tilknytning til der hjertestarteren plasseres i virksomheten får opplæring tilsvarende "Norsk grunnkurs i HLR med bruk av hjertestarter (DHLLR)" (e-læring + 3 timers kurs). Virksomhetene oppfordres til å gi alle andre ansatte det samme eller en enklere opplæring, for eksempel "Norsk Grunnkurs i Førstehjelp med bruk av hjertestarter" eller "MiniAnne med hjertestarter" slik at alle kan gi god HLR og bruke hjertestarteren raskt om nødvendig.

Akutthjelpere (first responders) som har avtale om bistand til helsevesenet (brann, politi, vektere, førstehjelpsorganisasjoner, etc. etc.) skal ha nødvendig opplæring i hht den nye akuttforskriften (se nedenfor). NRR og Førstehjelpsradet anbefaler opplæring tilsvarende "Norsk grunnkurs i HLR med bruk av hjertestarter (DHLLR)" (e-læring + 3 timers kurs) og det samme for alle med pålagt eller selvpålagt "duty to respond".

Aktuelle lover og regler

Straffeloven

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10>

Straffeloven pålegger alle borgere en generell hjelpeplikt og nødrettsparagrafen fritar også legfolk straffeansvar når de handler for å redde liv:

§ 387 om hjelpeplikt pålegger enhver hjelpeplikt, dvs. etter evne å hjelpe den som er i øyensynlig og overhengende livsfare hvis dette kan gjøres uten særlig fare eller oppofrelse for ham selv eller andre:

*Med Bøder eller med Fængsel indtil 3 Maaneder straffes den, som undlader, uagtet det var ham muligt uden særlig Fare eller Opofrelse for ham selv eller andre,
- efter Evne at hjælpe den, der er i øiensynlig og overhængende Livsfare, ...*

§ 47 om nødrett fritar for straff når en handling gjøres i beste mening for å redde liv:

Ingen kan straffes for Handling, som han har foretaget for at redde nogens Person eller Gods fra en paa anden Maade uafvendelig Fare, naar Omstændighederne berettigede ham til at anse denne som særdeles betydelig i Forhold til den Skade, som ved hans Handling kunde forvoldes.

Akutforskriften (gyldig fra 1.mai 2015)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-03-20-231?q=forskrift+om+akuttmedisin>

§ 5 Avtale om bistand til helsevesenet fra personer utenfor helse- og omsorgstjenesten (akutthjelpere) pålegger at slike akutthjelpere skal ha nødvendig opplæring:

Kommunene og de regionale helseforetakene kan, som del av sin akuttmedisinske beredskap, inngå avtale om bistand fra akutthjelpere. Slike akutthjelpere kan være medlemmer av frivillige organisasjoner eller kommunalt brannvesen. Slik bistand kan komme i tillegg til, eller i påvente av, at personell fra de øvrige akuttmedisinske tjenestene kan yte akuttmedisinsk hjelp. Personer som skal yte slik bistand må ha fått nødvendig opplæring.

Akutthjelpere (first responders) som har avtale om bistand til helsevesenet (brann, politi, vektere, førstehjelpsorganisasjoner, etc. etc.) pålegges altså i denne forskriften nødvendig opplæring.

NRR og Førstehjelpsrådet anbefaler at denne gruppe får opplæring tilsvarende kravene i "Norsk grunnkurs i HLR med bruk av hjertestarter (DHLR)" (e-læring + 3 timers kurs).

NRR og Førstehjelpsrådet anbefaler de samme opplæringskravene for alle med pålagt eller selvpålagt "duty to respond".

Forskrift om håndtering av medisinsk utstyr

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-11-29-1373>

Forskriftens skal sikre at medisinsk utstyr til enhver tid er sikkert, vedlikeholdes korrekt og brukes forsvarlig i samsvar med sitt formål. Spesielt to paragrafer er viktige for offentlige og private virksomheter som har, eller ønsker å etablere beredskap for hjertestans.

§ 8 om opplæring av brukere pålegger virksomhetene at brukere av hjertestarteren får systematisk og dokumentert opplæring:

Virksomheten skal sørge for at brukere av medisinsk utstyr får opplæring slik at de til enhver tid har de nødvendige ferdigheter og kunnskaper om korrekt og sikker bruk, herunder informasjon om farer knyttet til bruk av utstyret og relevante forholdsregler.

Slik opplæring skal blant annet gjennomføres ved nyanskaffelse, nyansettelse, bruk av vikar og som vedlikehold av den opplæring som allerede er gitt. Opplæringen skal være systematisk og dokumentert.

NRR og Førstehjelsrådet anbefaler at minst fem personer med nær fysisk tilknytning til der hjertestarteren plasseres i virksomheten får opplæring tilsvarende "Norsk grunnkurs i HLR med bruk av hjertestarter (DHLR)" (e-læring + 3 timers kurs). Virksomhetene oppfordres til å gi alle andre ansatte det samme eller en enklere opplæring, for eksempel "Norsk Grunnkurs i Førstehjelp med bruk av hjertestarter" eller "MiniAnne med hjertestarter" slik at alle kan gi god HLR og bruke hjertestarteren raskt om nødvendig.

Merk: Det er viktig at manglende opplæring ikke er til hinder for at enhver forsøker å redde liv ved å starte HLR og bruke en hjertestarter etter beste evne (jfr. straffelovens paragrafer om hjelpeplikt og nødrett). Samtidig bør det etableres rask kontakt med 1-1-3 slik at ambulanse sendes ut og slik at 1-1-3-sentralen kan veilede over telefonen i HLR og bruk av hjertestarteren.

§ 11 om vedlikehold, endringer og reparasjoner pålegger virksomhetene at:

Vedlikehold av medisinsk utstyr skal være planlagt, systematisert og basert på utstyrets anvisninger og en vurdering av risiko, slik at utstyret til enhver tid er sikkert og kan brukes uten fare. Utført vedlikehold, endringer og reparasjoner av medisinsk utstyr skal dokumenteres.

Rundskriv IS-5-2007 fra Sosial- og helsedirektoratet Krav til bruk av defibrillatorer (hjertestartere) utenfor helsevesenet

---

<https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/krav-til-bruk-av-defibrillatorer-hjertestartere>

Reglene om elektromedisinsk utstyr tar sikte på at elektrisk utstyr skal virke tilfredsstillende og i tråd med regelverket. Det innebærer bl.a. at virksomheter med hjertestarterer må ha rutiner for kontroll og vedlikehold og opplæring i bruk av utstyret.

Det er ikke nødvendig med delegering fra lege for å kunne bruke en hjertestarter.

Regelverket for medisinsk utstyr setter ingen spesifikke krav til kvalifikasjoner for menigmanns bruk av hjertestartere. Rundskrivet anbefaler likevel at legfolk får adekvat opplæring: Defibrillatorer bør brukes av personell som har kunnskaper i HLR og at dette alltid må utføres i tillegg til bruk av defibrillator. Nødvendig opplæring må gis, helst årlig og praktiske øvelser bør inngå i opplæringen.